

Erdészeti gyűjtemények XIII.

Motorfűrészek

Hajdan, a kézi eszközökkel végzett fakitermelés az egyik legnehezebb munka volt. Idővel, a technika fejlődésével megjelentek az első motoros fűrészek, amelyeknek hordozható változatai a második világháborút követően rendkívül elterjedt eszközökké váltak.

Világszerte több mint 150 gyártó készített motorfűrészeket az elmúlt évtizedekben. A működésükhöz szükséges energiát a leggyakrabban kétütemű motorok szolgáltatják, de van közöttük elektromos meghajtású is. Emellett működhetnek sűrített levegővel vagy hidraulikus meghajtással.

Az egész világon a legnagyobb mennyiségben az erdőgazdálkodás használja ezeket az eszközöket fák döntéséhez, gallyazásához és darabolásához. Különleges kialakításukkal alkalmasak lehetnek kő vagy beton darabolására, illetve fa-és jégszobrok készítésére.

A motorfűrészek, történelmük közel másfél évszázada alatt az emberiség meghatározó eszközeivé váltak. Egyes források szerint az első motorfűrész 1878-ban Angliában készült, amelyet még gőzgép hajtott. Az 1900-as évek elején elektromos fűrészek jelentek meg.

A kezdeti évtizedek fűrészai a kézi fűrészeknél lényegesen lassabbak, nehezebbek voltak. A két világháború között jellemzően kétszemélyes fűrészek terjedtek el. 1929-ben Andreas Stihl Németországban bemutatta a „Typ A” kétszemélyes, benzinmotorral ellátott motorfűrészét, amely 46 kg-os és 6 lóerős volt.

1950-ben elkészült a világ első, egyemberes benzinmotoros fűrész, igaz ez még 16 kg-os volt. A következő évektől a motorfűrészek egyre kisebb súlyúak, ezáltal egyre praktikusabbak lettek. Ennek köszönhetően válhattak széles körben elérhetővé és tudtak elterjedni.

Magyarországon az 1950-es években kezdtek elterjedni a motorfűrészek. *Dr. Szepesi László* szerint 1954 előtt a villany-

motoros fűrészek voltak többségben. Ez az arány 1956-ra jelentősen megváltozott a benzinüzeműek javára. A következő években az elektromos fűrészek teljesen eltűntek.

A motorfűrészek elterjedése jelentősen átalakította a magyar erdőgazdálkodást, de az erdészeti oktatást is. Az 1950-es évektől az ország számos pontján indultak motorfűrészkezelő tanfolyamok, hiszen szükség volt jól képzett gépkezelő szakemberekre.

Ásotthalmon 1954 és 1957 között folyt motorfűrészkezelők képzése. Innen a képzés 1957-ben Sárvarra költözött. 1968-tól Ásotthalmon levelező formában folytatódott a motorfűrészkezelők képzései, vizsgáztatásai. Több ezer szakember kapott ásothalmi bélyegzővel ellátott bizonyítványt.

Szepesi 1963-as, motorfűrészekről kiadott könyve szerint hazánkban abban az időben négy típus volt a legelterjedtebb. Ezek közül három benzinüzemű: „*Druzsba*” (szovjet), „*MRP*” (csehszlovák), „*Stihl Contra*” (NSZK), és egy elektromos: „*ERP*” (csehszlovák).

Hazánkban az elmúlt 75 évben forgalmazott motorfűrész típuszáma jóval 100 alatt lehet. A legnagyobb számban a Stihl és a Husqvarna cég termékeit értékesítették.

A régi motorfűrészek a hajdani erdőgazdálkodás tárgyi emlékei, amelyek a technika fejlődésének egy-egy adott pillanát rögzítettek. Az ásothalmi Bedő Albert Erdészeti Technikum alapításának 100. évfordulójára elkészített kiállításon elődeink már 1983-tól kiállítottak 15 régi motorfűrész. Ezek napjainkig is megtalálhatóak, máig a kiállítás érdekességei.

A régi motorfűrész típusok gyűjtése az 1990-es rendszerváltást követően erősödött fel. Néhány ember időt, pénzt, fáradságot nem kímélve kutatta fel a régi, még életre keltető fűrészeket. Néhányan komoly gyűjteményekre tettek szert, amelyeket időnként szakmai rendezvényeken mutatnak be az érdeklődők számára. Van közöttük olyan, aki csak hazánkban forgalmazott fűrészeket gyűjt, mások gyűjteményében technikai érdekességek, más földrészről származó eszközök is szerepelnek.

A gépi fakitermelés kezdeteinek motorfűrészai közül néhányat részletesebben is bemutatok. Elsőként a kevés ma-

A magyar gyártású KL 150/1-es az 1950-es évekből

MRP motorfűrész

Druzsba motorfűrész

gyar gyártású motorfűrészek egyike, a budapesti Kismotor és Gépgyár „KL 150/1” típusa érdemel említést, amelyet 1950-ben kezdték el fejleszteni. Ebből a kétszemélyes fűrészről a szakirodalmak szerint csak néhány tíz darab készült. Az iskolánk múzeumában fellelhető példány meglepő módon a 184-es sorszámu. Egy 1956-os szakvélemény az „MRP” típusal hasonlította össze, és a csehszlovák típust tartotta jobbnak.

Az 1950-es évek második felében vélhetően a legelterjedtebb típusok voltak hazánkban a kétszemélyes, csehszlovák gyártmányú „MRP” és elektromos társa az „ERP”. Az „MRP” típus súlya 20,75 kg, teljesítménye 3,8 LE volt. A nehezebb és nehezkesebb „ERP” súlya 35 kg, teljesítménye 2,9 LE volt. Az 1960-as évek elején, a technika fejlődésével hamar eltűntek.

A szovjet gyártmányú „Druzsba” motorfűrész súlya 11,8 kg, teljesítménye 3,2 LE volt, ráadásul egyszemélyes munkavégzést tett lehetővé. A döntés és darabolás során a vágórészt forgatni kellett, ami nehézkessé tette a használatát.

A „Stibl Contra” 1959-es megjelenése átalakította a hazai fakitermelési munkákat. 12 kg-os súlya mellett számos olyan technikai újítást tartalmazott, amely segítségével hatékonyabbá, gyorsabbá vált az egyszemélyes munkavégzés.

További jelentős egyszerűsödést jelentett, hogy nem kellett döntés, illetve darabolás felváltott végzésekor a lemezt külön forgatni. Nem véletlen, hogy a motorfűrész-kezelők a motorfűrészoroszszerte csak „Stibl”-nek nevezték.

A Husqvarna cégnek 1960-ban jelent meg az MS 90-es típusa. Új kipufogó technológiájával a korabeli motorfűrészeknél alacsonyabb zajszintet sikerült elérnie.

A motorfűrészeknél az elmúlt évtizedekben látványos technikai fejlődés szemtanúi lehettünk. Az ezredfordulót követően ismét megjelentek az elektromos fűrészek.

A régi, technikailag elavult eszközök felkutatása, megőrzése fontos, hogy az adott kort a jövő emberei is jobban megérthessék. Ehhez megszállott gyűjtők kellenek, akiknek a tevékenysége nélkülözhetetlen ahhoz, hogy ezeket a régi eszközöket még évtizedek múlva is megcsodálhassuk, egy részüket ki is próbálhassuk.

Andrés Pál
okl. erdőmérnök

Stibl Contra motorfűrész

Motorfűrész-gyűjtemény a 2014-es soproni Inno-Lignum Kiállításon

Az ászotthalmi motorfűrész-gyűjtemény